



30.8.2023

## **Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi kootun tehtävän kustannusten jakamisen perusteista sekä koottuun tehtävään sisältyvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden korvausperusteista**

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa asetusluonnoksesta, jonka tarkoituksena on säätää pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) tarkoittamalla tavalla yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle järjestettäväksi koottujen tehtävien kustannusten korvaamisesta.

Lausuntopyynnön liitemuistiossa todetaan, että koottavat tehtävät säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Koottavia tehtäviä voivat olla pelastustoimen järjestämisestä annetun lain perusteella esimerkiksi valtakunnalliset ja alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt, kemiallisten ja säteilytilanteiden ja muun vaativan pelastustoiminnan edellytyksenä oleva erityisvalmius ja/tai merellinen pelastustoiminta. Koottavat tehtävät annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Kootun tehtävän kustannusten jakamisen perusteista sekä koottuun tehtävään sisältyvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden korvausperusteista voidaan säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella.

Liitemuistiossa viitataan hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan hyvinvointialue, jolle tehtävä on osoitettu, vastaa tehtävään kuuluvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kukin hyvinvointialue vastaa kuitenkin tehtäviensä rahoituksesta valtion yleiskatteisella rahoituksella ja alueet olisivat velvollisia korvaamaan kootusta tehtävästä ja siihen kuuluvista palveluista ja muista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset palveluja järjestävälle alueelle.

Ehdotetun asetuksen tarkoituksena on säätää tarkemmin kootun tehtävän kustannusten jakamisen perusteista sekä koottuun tehtävään sisältyvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden korvausperusteista.

Asetusluonnoksen mukaan kaikki kokoamiseen osalliset hyvinvointialueet vastaisivat yhdelle alueelle kootun tehtävän rahoituksesta. Hyvinvointialueet, joita kokoaminen koskee, sekä alue jolle kokoaminen on tehty, vastaisivat omista kustannuksista samassa suhteessa, kuin on sen pelastustoimen laskennallisten kustannusten suhteellinen osuus kokoamiseen osallisten hyvinvointialueiden yhteenlasketuista pelastustoimen laskennallisista kustannuksista.

Valtiovarainministeriö toteaa, että ehdotetussa mallissa alueiden maksuosuudet yhteistoiminnasta eivät ole samassa suhteessa hyvinvointialueiden todellisten pelastustoimen kustannusrakenteiden kanssa eikä kuvaa yksittäisten alueiden

yhteisten palveluiden todellista käyttöä ja tosiasiallisia kustannuksia.

Hyvinvointialueiden rahoitus on yleiskatteista ja alueet päättävät itsehallinnollisesti kuhunkin tehtävään kohdennettavat resurssit.

Hyvinvointialuelainsäädännössä alueen järjestämis- ja siten rahoitusvastuu rajautuu nimenomaan aina yksittäiseen alueeseen. Ehdotetussa mallissa alueet kompensoisivat toistensa kustannuksia.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan, että asetusta tulisi muuttaa rajaamaan rahoitusvastuun rajautuminen kunkin alueen omaan palveluiden käyttöä kuvaavaan osuuteen tehtävän hoidosta. Lisäksi korvauksen perusteita tulisi tarkentaa huomioimaan paremmin kustannuksia kullekin alueelle selittäviä tekijöitä.

Valtiovarainministeriö korostaa myös sitä, että kustannusten jaon lähtökohtana tulee olla eri käyttötapauksissa aiheuttamisperiaatteen mahdollisimman hyvin kytkeytyvä kustannuslaskennan malli. Kustannusten kohdentamisen aiheuttamisperiaate myös tukee hallitusohjelman kirjauksia yksikkökustannusten avaamisesta ja avattavien kustannusten vertailukelpoisuudesta. Myös hyvinvointialueista annetun lain 120 §:n mukaisen hyvinvointialueen toiminnan, talouden ja palvelutuotannon seuranta ja tietojen tuottamisen edellytetään perustuvan yhteismitalliseen aiheuttamisperiaatteen mukaiseen kohdentamiseen. Esitetty kustannusten kohdentamismalli ei tue tätä periaatetta.

Asetusluonnos linkittyy lausunnolla olevaan sisäministeriön valmistelemaan valtioneuvoston asetuseräluonnokseen valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevaan erityisvalmiuden kokoamiseen (lausuntopyyntö 7.6.2023; VN/10912/2023). Kyseisessä asetuseräluonnoksessa kuvataan, että keskitettävät tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt tukisivat myös hyvinvointialueiden yhteisiä johtamisen ja varautumisen tehtäviä. Keskitettävien tehtävien kustannuksien kohdentamisessa tulee huomioida aiheuttamisperiaate myös toimialojen välillä. Mahdollinen yhteistyö kuntien kanssa edellyttää myös kustannusperusteista laskutusta.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, ettei asetukseen sisälly asianmukaista vaikutusten arviointia sen tarkastelemiseksi, miten ehdotus eri alueisiin vaikuttaisi. Arviointia tulee tehdä koottavista tehtävistä, niiden laajuudesta, kustannuksista ja alueista, jonne tehtäviä on suunniteltu koottavaksi. Osan keskitettävistä tehtävistä voi olettaa pitävän sisällään myös merkittäviä investointikokonaisuuksia (kuten erityisvalmiudet öljyntorjuntaonnettomuuksiin, kemikaali- ja säteilyonnettomuuksiin ja kansainväliseen apuun), ja muun muassa näiden osalta asetuseräluonnoksen vaikutuksia tulisi kuvata tarkemmin.

Valtiovarainministeriö arvioi ja kehittää hyvinvointialueiden rahoitusmallia ja rahoitusta kohdentavia kriteereitä. Mahdollisimman hyvä aiheuttamisperiaatteen mukainen talouden toteumatieto on tässä tehtävässä merkityksellistä.

Valtiovarainministeriö toteaa, että alueiden keskinäinen sopimus aiheuttamisperiaatteeseen perustuvasta ja talouden raportoinnin velvoitteita tukevasta kustannustenjakomallista voisi olla asetusta toimivampi vaihtoehto.

Asetusluonnos tulee viedä käsiteltäväksi Hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukuntaan (HYTHANEK).

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Jani Pitkäniemi

**VN/10933/2023-VM-17**

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: